

ДЕПАРТАМЕНТ КУЛЬТУРИ І ТУРИЗМУ
ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
ОБЛАСНИЙ ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР
КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВА

**ТРАДИЦІЙНА КУЛЬТУРА В УМОВАХ
ГЛОБАЛІЗАЦІЇ:
НАРОДНА МУЗИКА ТА ДЕКОРАТИВНЕ
МИСТЕЦТВО В СВІТОВОМУ
ЦИВІЛІЗАЦІЙНОМУ ПРОСТОРІ**

Матеріали науково-практичної конференції

22-23 серпня 2014 року

Харків – 2014

Наукове видання

**ТРАДИЦІЙНА КУЛЬТУРА В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ:
НАРОДНА МУЗИКА ТА ДЕКОРАТИВНЕ МИСТЕЦТВО
В СВІТОВОМУ ЦИВІЛІЗАЦІЙНОМУ ПРОСТОРІ**

*Матеріали науково-практичної конференції
22-23 серпня 2014 року*

(Українською та російською мовами)

Матеріали подаються в авторській редакції

Відповідальна за випуск О.Г. Бугайченко
Дизайнер А.В. Зоркіна

Гарнітура Times New Roman.
Друк офсетний. Папір офсетний.
Ум.-друк арк. 19,6. Обл.-вид. арк. 21,5.

Свідоцтво про видавничу діяльність:
Серія ХК № 82 від 22.04.2003
61019, м. Харків, пр. Ілліча 103-А, 21

Видруковано у друкарні ФО-П Стеценко І. І.
(097) 24-88-049

УДК [78.031.4+745/749]:008(477)(043.2)
ББК 85.312(4УКР)я431+85.12(4УКР)я431
Т65

Редакційна колегія:

Л.Г. Омельченко – директор Обласного організаційно-методичного центру культури і мистецтва, заслужена артистка України

О.Г. Бугайченко – завідувача відділом інноваційних технологій соціально-культурних проєктів Обласного організаційно-методичного центру культури і мистецтва

Н.М. Роман – доцент, кандидат педагогічних наук

Адреса редакційної колегії: 61002, Україна, м. Харків, вул. Пушкінська, 62;
Обласний організаційно-методичний центр культури і мистецтва.

Тел +380 (57) 700-26-62

Т65 Традиційна культура в умовах глобалізації: народна музика та декоративне мистецтво в світовому цивілізаційному просторі: матеріали науково-практичної конференції (22-23 серпня 2014 року). – Харків, 2014. – 324 с.: іл.

До збірки увійшли тези та доповіді учасників науково-практичної конференції «Традиційна культура в умовах глобалізації: народна музика та декоративне мистецтво в світовому цивілізаційному просторі», яка відбулася в м. Харкові 22-23 серпня 2014 року. В ході роботи конференції було порушено низку питань мистецтвознавчого, філософського, педагогічного і загальнокультурного спрямувань. Головними напрямками роботи конференції стали актуалізація важливості збереження й використання здобутків народних митців у сучасному житті, а також пошук перспектив відтворення й розвитку народної музики та декоративного мистецтва в умовах глобалізації. До участі в конференції залучилися провідні науковці та досвідчені фахівці в галузі народної музики та декоративного мистецтва.

Для широкого кола дослідників, практиків, а також усіх тих, хто цікавиться проблемами національного усвідомлення, самоідентифікації й перспективами розвитку народної музики та декоративного мистецтва в світовому цивілізаційному просторі.

Матеріали друкуються в авторській редакції з незначними коректорськими правками українською та російською мовами.

УДК [78.031.4+745/749]:008(477)(043.2)
ББК 85.312(4УКР)я431+85.12(4УКР)я431

Обласний організаційно-методичний
центр культури і мистецтва, 2014

Н.М. Роман,
кандидат педагогічних наук, доцент
Харківського національного педагогічного
університету імені Г.С. Сковороди

ІНТЕГРАЦІЯ НАРОДНОЇ МУЗИКИ В СУЧАСНУ МУЗИЧНУ КУЛЬТУРУ

Народна музика є підґрунтям та основою сучасної музичної культури витоки якої можна знайти в царині інтонаційних зворотів, гармонії та ритмічних малюнків, які, зазвичай, використовують музиканти, танцюристи та представники новітніх електронних музичних течій. Із плином часу, стрімко розвиваються технології, вдосконалюються наукові розробки в інтелектуальних, мистецьких та творчих напрямках, що знаходить своє широке застосування в усіх галузях існування й життєдіяльності людини і, безпосередньо, позначається на розвитку форм та змісту музичної культури.

Аналізуючи сучасну музичну культуру, легко прийти до висновку, що за умов удосконалення й оновлення зовнішніх та технологічних чинників, її сутність, духовна і емоційна складові залишилися незмінними. Так само сталими виявилися вічні цінності, оспівані в традиційній музичній спадщині, а саме: патріотизм, віра, надія, любов. Завдяки цьому оригінальне прочитання старовинних пісенних текстів здається цілком сучасним і відповідає вимогам сьогодення.

Позитивним прикладом цього феномену в Україні є існування значної кількості як окремих народних виконавців, так і ансамблів народної пісні або дослідницьких фольклорних гуртів. Основу репертуару таких творчих колективів і солістів складає автентична народна музика, яка віддзеркалює культурні та історичні традиції свого регіону. Зазвичай, це обрядові, ліричні або жартівливі народні пісні, танцювальна музика. Працюючи над першоджерелом музичного твору сучасний виконавець висуває перед собою завдання власної музичної інтерпретації. Деякі артисти трактують музичний матеріал буквально, досягаючи рідкісного автентичного виконання, занурюючи слухача в історичну давнину, в чому є висока пізнавальна цінність та істина глибина естетичних почуттів. Але переважна кількість народних музикантів зорієнтована на широку концертно-просвітницьку діяльність, тому вони намагаються

адаптувати народну творчість до вимог існуючої слухацької аудиторії.

Такий підхід до інтеграції народної музики в сучасну музичну культуру є тривалим і цілком професійним. Система підготовки фахівців із народної музики, сформована майже сторіччя тому, успішно працює сьогодні в Україні. Музичні школи, училища, консерваторії та університети готують кваліфікованих спеціалістів, серед яких є співаки, інструменталісти, танцюристи, теоретики, диригенти і керівники колективів народної музики. Завдяки цьому з'являється все більше музичних гуртів та фольклорних ансамблів, які на новий лад виконують українську народну музику. Подібні мистецькі проекти користуються популярністю та є достатньо актуальними й затребуваними в епоху відродження прадавніх національних традицій.

Розглядаючи інтеграцію як послідовний процес об'єднання, взаємопроникнення та зближення, в нашому випадку, народної музики та сучасної музичної культури, можна виділити пріоритетні напрями адаптації музичного першоджерела до успішного сценічного втілення. Виконавець – це співавтор та репрезентант музичного твору, який передає змістову, образно-емоційну і музичну складові через власне сприйняття, харизму, освіченість, культуру, сценічний образ. Якщо мова йде про народну пісню, то, перш за все, постає проблема редагування поетичного тексту. Пісні складені українським народом, висвітлюють будь-які аспекти життєдіяльності людини. Різні за жанрами та правдиві, вони можуть мати елементи вульгарності або некоректні мовні звороти. У деяких випадках ці особливості народної музичної творчості доречно залишити без змін, але інколи співаки змушені переінакшувати слова пісень. Крім того, українські народні пісні, передані від виконавця до виконавця, доповнені й відшліфовані століттями, мають об'ємні поетичні тексти від семи до двадцяти куплетів. У звичайному концертному виконанні доводиться скорочувати текст, щоб музичний номер мав стандартний хронометраж, прозору форму, експозицію, кульмінацію і лаконічний фінал.

Адаптація до існуючих музичних тенденцій і наближення до свідомості, смаків та естетичних уподобань молоді призвели до закономірних змін в усталених темпах і ритмічних фактурах народної музики. Такі відмінності торкнулися не лише народних пісень, а й інструментального танцювального жанру. Зберігаючи неперевершені мелодії, окремі інтонації та зміст унікального

першоджерела, нинішні виконавці створюють шедеври нової української музики. Розвиток цих тенденції ускладнив музичну форму народної музики, значно розширив інструментарій, дозволив широко використовувати високотехнологічний електронний та акустичний ресурс.

Динаміка послідовного розвитку народної музики стала потребувати професійного виконавського підходу, висунула нові вимоги до сценічного втілення, створення епатажного або, навпаки, достовірного автентичного концертного вбрання, використання світлових ефектів, реквізиту. З'явилася необхідність фахового режисерського трактування ідеї та змісту музичного твору.

Стабільна зацікавленість мистецької та патріотично спрямованої молоді українською народною музикою дозволяє успішно інтегрувати цей унікальний історико-культурний феномен в сучасну музичну культуру (*кольорова вкладка, 43-44*), зберегти його раритетний характер, зробити життєздатним, яскравим, зрозумілим і доступним для широкого загалу.

В.С. Романовський,
кандидат історичних наук,
доцент кафедри культурології
та медіа-комунікацій
Харківської державної академії культури

ОРНАМЕНТИКА ПАМ'ЯТОК УКРАЇНСЬКОГО АРХІТЕКТУРНОГО МОДЕРНУ

Стиль модерн постав у країнах Європи й Америки на зламі XIX–XX ст. Особливо виразно він виявився в архітектурі завдяки застосуванню нових форм, конструкцій, будівельно-декоративних матеріалів та синтезові мистецтв.

Термін «український архітектурний модерн» (УАМ) з'явився не відразу. Тривалий час щодо національної архітектури загалом застосовували поняття «народний вкус», «український стиль» тощо.

Наукове видання

**ТРАДИЦІЙНА КУЛЬТУРА В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ:
НАРОДНА МУЗІКА ТА ДЕКОРАТИВНЕ МИСТЕЦТВО
В СВІТОВОМУ ЦИВІЛІЗАЦІЙНОМУ ПРОСТОРІ**

*Матеріали науково-практичної конференції
22-23 серпня 2014 року*

(Українською та російською мовами)

Матеріали подаються в авторській редакції

Відповідальна за випуск О.Г. Бугайченко
Дизайнер А.В. Зоркіна